

وزارت آموزش و پرورش
سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

**شیوه نامه اجرایی آموزش حرفه ای
دانش آموزان با نیازهای ویژه
بر اساس رویکرد پودمانی
(شایستگی محور)**

معاونت برنامه ریزی آموزشی و توانبخشی

گروه متوسطه حرفه ای

۱۳۹۹

شیوه نامه اجرایی آموزش حرفه ای در دوره متوسطه حرفه ای بر اساس رویکرد پودمانی :

*باتوجه به اجرای آزمایشی رویکرد پودمانی در دوره دوم متوسطه حرفه ای دانش آموزان با نیازهای ویژه مصوبه شماره ۱۲۰/۴۲۶۳۸ مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۶ شورای عالی آموزش و پرورش و ارسال راهنمای برنامه درسی مربوطه ، شیوه نامه زیر جهت ایجاد هماهنگی و اجرا در مدارس تابعه ابلاغ می شود.

تعاریف:

حرفه:

اصطلاحی گسترده تر از شغل است که نشان دهنده گروهی از مشاغل هم خانواده و مرتبط می باشد. هر حرفه متناسب با پیچیدگی وظایف و شایستگی های مورد نیاز دارای مشاغل مختلف است. مانند حرفه پوشاک که دارای مشاغلی چون کمک کار خیاط، خیاطی دوخت دامن و... است یا حرفه باغبانی که شامل مشاغلی چون کمک کار باغبان، باغبانی تولید نهال قلمه ای و... می باشد.

شغل:

ارائه خدمت خاص توسط یک فرد از طریق انجام وظایفی است که توسط کارفرما در مدت زمان معینی تعیین می شود. مانند شغل خیاطی (دوخت شلوار) و یا شغل باغبانی (تولید نهال بذری).

وظیفه شغلی:

بخش تعریف شده و معنی دار از یک شغل که دارای هدف خاص و خروجی (محصول یا خدمت) مشخص می باشد. (وظیفه شغلی همان شایستگی های شغلی است). مانند شایستگی دوخت کش در رشته خیاطی (دوخت دامن) و یا شایستگی آبیاری در رشته باغبانی (تولید نهال بذری).

پودمان:

پودمان یک نقشه یا طرح رفتاری است که در آن فعالیت های یادگیری براساس توانایی فراگیران سازماندهی می شود. در آموزش پودمانی ، استانداردهای آموزشی شغلی به قسمت های جداگانه تقسیم می شود که هر یک از آنها پودمان شایستگی شغلی نامیده می شود. هر پودمان به عنوان یک واحد یاددهی - یادگیری مستقل و در عین حال جزئی از یک مجموعه یکپارچه و منسجم یک استاندارد شغلی می باشد.

با توجه به وجود انعطاف در برنامه ریزی پودمانی، پودمان ها در دو یا سه سطح دشواری طراحی شده اند که به شرح ذیل می باشد:

سطح یک: دامنه، عمق و پیچیدگی دانش و مهارتها در این سطح در حدی می باشد که فراگیر را برای انجام فعالیت های تکراری، روزمره و قابل پیش بینی آماده می کند و شامل انجام کارهای مقدماتی یک شغل می باشد. به عنوان نمونه اتوکاری ساده در رشته خیاطی (کمک کار خیاطی) و آماده سازی بستر کاشت در رشته باغبانی (سبزیکاری).

سطح دو: دامنه، عمق و پیچیدگی دانش و مهارتها در این سطح در حدی می باشد که فراگیر را برای کارکردن در محدوده وسیع تری از خرده فعالیت های یک شغل آماده می کند. زنجیره و توالی فعالیت ها در این سطح گسترده تر از سطح یک می باشند. در این سطح نیز فرد زیر نظر مربی و با دستورالعمل وی انجام وظیفه می کند. مانند: انتقال الگو و برش پارچه در رشته خیاطی (دوخت دامن) و یا پیشگیری از برخی عوامل زیان آور در رشته باغبانی (پرورش گل های درون خانه ای).

سطح سه: دامنه، عمق و پیچیدگی دانش و مهارتها در این سطح در حدی می باشد که فراگیر را برای کارکردن در محدوده خاص تری از فعالیت های یک شغل آماده می کند. زنجیره و توالی فعالیت ها در این سطح گسترده تر از سطح دو می باشد. در این سطح فراگیر زیر نظارت نسبی کارفرما و با دریافت دستور کار به انجام فعالیت می پردازد و در انجام فعالیت ها به طور نسبتا مستقل عمل می کند. مانند: پرورش کاکتوس در رشته باغبانی (پرورش کاکتوس).

در پیوست این شیوه نامه فهرست پودمان های گروه پوشاک و گروه باغبانی در سه سطح دشواری ارائه شده است.

طبقه بندی شایستگی های حرفه ای :

الف: شایستگی های مشترک حرفه ای :

شایستگی هایی هستند که در تمامی حرفه ها مشترک می باشند و یادگیری آنها برای تمامی متقاضیان یک حرفه ضروری است. مانند: کاربرد فناوری اطلاعات در شغل، بهداشت و ایمنی کار، قانون کار، کار آفرینی، رفتار های وابسته به شغل و کارورزی .

ب: شایستگی های مشترک شغلی :

شایستگی هایی هستند که در مشاغل مختلف یک حرفه تکرار شده اند و یادگیری آنها برای تمامی متقاضیان اشتغال در مشاغل مختلف یک حرفه ضروری است. معمولاً پودمان های مشترک شغلی در سطح دشواری یک می باشند که به عنوان نمونه در رشته های باغبانی شایستگی های مشترک شغلی عبارتند از: آماده سازی بستر کاشت، کاشت، مراقبت از گیاهان در حال رشد و برداشت.

ج: شایستگی های پایه شغلی:

شایستگی هایی هستند که برای انجام وظایف روزمره و اولیه در شغل (رشته مهارتی) مورد نظر تحت نظارت سرپرست کارگاه ضروری می باشند. محتوای این قبیل شایستگی ها در دو سطح دشواری می باشند که به عنوان نمونه در رشته باغبانی (کمک کار باغبان) پودمان های عملیات وجین علف های هرز، کاشت گیاه در گلدان تعویض گلدان و تهیه خاکبرگ، شایستگی های پایه شغلی هستند که دارای سطح دشواری یک می باشند. در رشته باغبانی (پرورش نشا گیاهان جالیزی) پودمان های کنترل علف های هرز، کنترل عوامل اقلیمی در گلخانه و پیشگیری از برخی عوامل زیان آور، شایستگی های پایه شغلی هستند که دارای سطح دشواری دو می باشند.

د: شایستگی های تخصصی:

شایستگی هایی هستند که منحصراً برای انجام وظایف خاص هر شغل (رشته مهارتی) بصورت نسبتاً مستقل (بانظارت و راهنمایی نسبی سرپرست) تدوین شده اند. معمولاً این پودمان ها در سطح دشواری دو یا سه هستند و توالی زنجیره های کار طولانی است. به عنوان نمونه در رشته باغبانی (پرورش کاکتوس)، شایستگی پرورش کاکتوس تخصصی بوده و در سطح دشواری سه می باشد.

ضوابط و مقررات آموزشی:

- فرایند آموزش هر پودمان مهارتی به طور پیوسته در طول سال تحصیلی انجام می شود. در ابتدای سال تحصیلی گروه های آموزشی استان و یا هنر آموز مربوطه با همکاری دبیر راهنمای آموزشی نسبت به بودجه بندی سالانه هر پودمان اقدام می نمایند.
- ارزشیابی هر یک از پودمان های مهارتی به طور مستقل انجام می شود.
- با توجه به وجود پودمان های مشترک در بسیاری از رشته های مهارتی لازم است پس از آموزش و تمرین روی عناصر هر پودمان، سایر تمرین های مربوط به پودمان، با توجه به رشته مهارت دانش آموز توسط هنر آموز مربوطه طراحی شود. به عنوان نمونه در پودمان انتقال الگو و برش پارچه در رشته خیاطی (عروسک دوزی) از الگوهای عروسک و نصب آن بر روی پارچه های مخصوص عروسک دوزی (پولیش) استفاده می شود. ولی در پودمان خیاطی (دوخت دامن) از الگوهای دامن و نصب و برش آن روی پارچه های مخصوص دامن استفاده می شود.
- برای انتخاب پودمان های مهارتی اختیاری با توجه به سطح توانمندی دانش آموز و شرایط بومی و منطقه ای می توان متناسب با تعداد واحد مربوطه، به اختیار از فهرست پودمان های هر حرفه درسی را انتخاب نمود. در انتخاب پودمان مهارتی اختیاری به سطح دشواری آن ها بایستی توجه شود به عنوان نمونه برای رشته "کمک کار خیاط" و رشته "کمک کار باغبان" باید پودمان مهارتی اختیاری با سطح دشواری یک انتخاب شود.
- تبصره: پودمان های مهارتی اختیاری ارائه شده نباید با پودمان های اصلی رشته دانش آموز در سال های آتی همنام باشد.
- تنوع رشته ها در هر آموزشگاه منوط به وجود همکاران متخصص در زمینه مورد نظر می باشد و در هر کارگاه آموزشی می توان دو رشته مهارتی را آموزش داد. بدیهی است که یکی از رشته های مورد نظر کمک کار رشته مربوطه خواهد بود.
- تبصره: ساعت آموزشی رشته کمک کار خیاط ۱ تا ۲ ساعت از برخی رشته های گروه پوشاک کمتر می باشد به همین دلیل در صورت ارائه همزمان این رشته با سایر رشته ها در یک کلاس می توان به دانش آموزان رشته کمک کار خیاط ۱ تا ۲ ساعت پودمان مهارتی اختیاری جهت هماهنگ شدن ساعت آموزشی کل دانش آموزان یک کلاس ارائه نمود.
- در پایان سال اول با توجه به عملکرد دانش آموز و با نظر هنر آموز و تایید شورای مدرسه امکان تغییر رشته دانش آموز در آن حرفه میسر می باشد.
- چنانچه دانش آموزی در پایان سال دوم به دلیل متناسب نبودن پودمان های مهارتی با توانایی هایش موفق به گذراندن پودمان های مهارتی رشته مربوطه نگردد با نظر هنر آموز و رای شورای مدرسه و

موافقت اولیاء تغییر رشته وی در همان حرفه به رشته ای که از سطح دشواری کمتری برخوردار است، با تایید اداره آموزش و پرورش استثنایی استان بلامانع است. در این صورت درس های گذرانده شده دانش آموز با درس های رشته جدید مطابقت داده می شود و درس های مازاد در سقف مجاز به عنوان درس های مهارتی اختیاری از وی پذیرفته می شود. دانش آموز موظف است سایر درس های مهارتی را که نگذرانده، در دوره تابستانی و یا سال های بعدی با رعایت سایر ضوابط انتخاب واحد نماید.

ارزشیابی:

۱) ارزشیابی از تمامی پودمان ها شایستگی بر اساس مدل نمره دهی سه (تبصره ۲ ماده ۴۰ آیین نامه متوسطه حرفه ای) می باشد.

۲) نحوه محاسبه نمره پایانی پودمان های مهارتی:

در پایان سال تحصیلی، ارزشیابی نوبت دوم (عملی، کتبی و رفتارهای شغلی) از دانش آموز به عمل آمده و این نمره با نمره تکوینی دانش آموز در طول سال تحصیلی، جمع شده و تقسیم بر دو می گردد. نمره بدست آمده به عنوان نمره پایانی دانش آموز در کارنامه درج خواهد شد.

* نمره تکوینی دانش آموز شامل موارد زیر است:

میانگین نمرات آزمون های مستمر نوبت اول + نمره آزمون نوبت اول + میانگین نمرات آزمون های مستمر نوبت دوم

۳

$$\boxed{\text{نمره پایانی}} = \boxed{\text{نمره تکوینی در طول سال تحصیلی}} + \boxed{\text{نمره آزمون نوبت دوم}}$$

۲

۳) نمره ارزشیابی هر پودمان بر مبنای ۲۰ می باشد که در آزمون های پایانی و مستمر شامل

بخش های زیر است:

* ارزشیابی عملی ۱۴ نمره

* ارزشیابی کتبی ۳ نمره

* ارزشیابی از رفتارهای شغلی ۳ نمره

. ارزشیابی کتبی از هر پودمان با طرح سوالات مختلف چند گزینه ای، کوتاه پاسخ، صحیح غلط و کامل کردنی انجام می شود.

- ارزشیابی بخش رفتارهای شغلی بر اساس مشاهده رفتارهای کاری دانش آموز مانند پوشیدن لباس کار، مسئولیت پذیری، همکاری و در محیط کارگاه انجام می شود.
 - ارزشیابی عملی بر اساس مشاهده نحوه عملکرد دانش آموز در آزمون های مستمر و پایانی و بر مبنای فهرست و ارسی هر پودمان انجام می شود.
- تبصره: پودمان هایی که فاقد فهرست و ارسی می باشند فهرست مذکور توسط هنر آموز مربوطه با همکاری دبیر راهنمای آموزشی بر اساس محتوای آموزشی هر پودمان تدوین می شود.
- در ارزشیابی عملی برای تبدیل ارزیابی های کیفی به کمی جدول ذیل مبنای محاسبه قرار می گیرد. دامنه کمی نمرات برای هر یک از شاخص های ارزیابی به شرح زیر می باشد:

شاخص ارزیابی	دامنه نمرات
به طور مستقل انجام می دهد.	۱۱-۱۴
با راهنمایی کلامی مربی می تواند فعالیت را به شکل صحیح انجام دهد.	۶-۱۰
با راهنمایی کلامی مربی نمی تواند فعالیت را به شکل صحیح انجام دهد.	۵ و پایین تر

دامنه نمرات در این جدول نشان دهنده حداکثر و حداقل نمره مربوط به آن شاخص می باشد که جهت تعیین نمره دانش آموز در هر یک از آنها، باید به مواردی مانند دقت و ظرافت در انجام کار، کنترل صحت انجام کار، انجام فعالیت ها با سرعت مناسب، استفاده بهینه از ابزار کار و.... توجه گردد.

در صفحه بعد به عنوان نمونه نحوه محاسبه نمره دانش آموز در پودمان اتوکاری ساده نمایش داده می شود.

فهرست واریسی پودمان اتوکاری ساده

نام و نام خانوادگی دانش آموز:

تاریخ آزمون نوبت دوم

پایه:..... رشته

.....:

اجزای پودمان	آیتم‌های ارزیابی	۱۱-۱۴	۶-۱۰	۵ و پایین تر
	به طور مستقل و صحیح انجام می‌دهد.	به طور صحیح انجام می‌دهد.	با راهنمایی کلامی مربی به طور صحیح انجام می‌دهد.	به طور صحیح انجام نمی‌دهد.
آماده	با دستور مربی اتو بخار(مخزن‌دار جدا و سرخود) و پرسى را نشان می‌دهد.		۷	
کردن	با دستور مربی انواع وسایل اتو کاری را نشان می‌دهد.	۱۴		
وسایل کار	با دستور مربی اجزای میز اتو را نشان می‌دهد.		۹	
	متناسب با نوع کار اتوی مناسب را انتخاب می‌کند			۴
	متناسب با نوع کار وسایل اتو کاری را انتخاب می‌کند.		۸	
	متناسب با اندام خود میز اتو را تنظیم می‌کند.	۱۲		
	در صورت لزوم روکش نسوز را بر روی میز اتو نصب می‌کند.		۶	
	با استفاده از ظرف مخصوص(پیمانه) مخزن اتو را پر می‌کند.		۵	
	از پارچه محافظ یا روکش محافظ اتو استفاده می‌کند.	۱۳		
اتو کاری ساده	اتو را روشن می‌کند.		۹	
	متناسب با نوع کار درجه اتو را تنظیم می‌کند.		۲	
	کاغذ الگو یا پارچه را به طور مناسب بر روی میز پهن می‌کند.	۱۳		
	پارچه را از طول اتو می‌کند.		۸	
	در صورت لزوم از اسپری آب به طرز صحیح استفاده می‌کند.		۲	
	پارچه را تا رفع کامل چروک (صاف شدن پارچه) اتو می‌کند.		۱۰	
نکات ایمنی	در صورت کثیف بودن صفحه اتو از اتو کردن کاغذ و پارچه خودداری می‌کند.		۸	
	هنگام آب ریختن در مخزن اتو، آن را خاموش می‌کند.		۵	
	از ریختن آب بیش از حد ظرفیت مخزن اتو خودداری می‌کند.	۱۱		
	تنظیم پایه میز اتو ، تعادل میز اتو را امتحان می‌کند		۶	
نمرات نهایی آیتم های ارزیابی				
		۶۳	۷۱	۱۸

نام و نام خانوادگی هنر آموز:
تاریخ و امضاء:

جمع نمرات نهایی آیتم های ارزیابی (۱۵۲=۱۸+۷۱+۶۳)

نمره عملی = جمع نمرات تقسیم بر تعداد آیتم های ارزیابی (۱۵۲/۱۹=۸)

نمره نوبت دوم = نمره رفتار شغلی + نمره کتبی + نمره عملی (۸+۲+۳=۱۳)

نمره پایانی دانش آموز در این پودمان به شرح زیر محاسبه می شود:

$$\boxed{\text{نمره پایانی}} = \boxed{\text{نمره تکوینی در طول سال تحصیلی}} + \boxed{\text{نمره آزمون نوبت دوم}}$$

فهرست پودمان های گروه پوشاک در سه سطح دشواری

ردیف	نام درس	سطح دشواری	تعداد واحد
۱	کاربری ماشین های دوخت خانگی	۱	۲/۵
۲	دوخت های اولیه با ماشین دوخت خانگی	۱	۲/۵
۳	اتوکاری ساده	۱	۱
۴	تکمیل دوخت	۱	۵
۵	بسته بندی البسه و پوشاک	۱	۵
۶	تزئین البسه و پوشاک (۱)	۱	۳
۷	تزئین البسه و پوشاک (۲)	۱	۴
۸	تزئین البسه و پوشاک (۳)	۱	۲
۹	بهداشت و ایمنی خیاطی	۱	۱
۱۰	دوخت های ساده	۱	۴
۱۱	دوخت و تهیه ساک های ساده	۱	۴
۱۲	دوخت های اولیه با دست و ماشین دوخت صنعتی	۲	۴
۱۳	دوخت های تکمیلی با دست و ماشین دوخت خانگی	۲	۴
۱۴	دوخت دکمه و قزن	۲	۲/۵
۱۵	دوخت زیپ ۱	۲	۱
۱۶	دوخت نوار اریب با پایه	۲	۲/۵

فهرست پودمان های گروه پوشاک در سه سطح دشواری

ردیف	نام درس	سطح دشواری	تعداد واحد
۱۷	کاربری تکه دوزی	۲	۲/۵
۱۸	اتوکاری تکمیلی	۲	۲/۵
۱۹	برش پارچه های نقش دار	۲	۲/۵
۲۰	دوخت پارچه های خاص	۲	۲/۵
۲۱	دوخت جادگمه با ماشین دوخت	۲	۱/۵
۲۲	دوخت زیب تکمیلی	۲	۲/۵
۲۳	دوخت کش	۲	۱/۵
۲۴	دوخت های تکمیلی با پایه های مختلف ماشین دوخت	۲	۲/۵
۲۵	کاربری انواع پایه های دوخت	۲	۲/۵
۲۶	کاربری لایی (بی بافت ، بافت دار)	۲	۲/۵
۲۷	دوخت روبان و تور نواری	۲	۲/۵
۲۸	دوخت چین	۲	۱/۵
۲۹	لبه دوزی (تو دوزی)	۲	۲
۳۰	انتقال الگو و برش پارچه	۲	۲/۵
۳۱	چسباندن لایی	۲	۱
۳۲	کاربری ماشین دوخت صنعتی	۲	۲/۵
۳۳	دوخت پرده ساده	۳	۲/۵
۳۴	دوخت ملحفه و روبالشتی	۳	۱

فهرست پودمان های گروه پوشاک در سه سطح دشواری

ردیف	نام درس	سطح دشواری	تعداد واحد
۵۳	دوخت حوله نوزاد	۳	۱/۵
۳۶	دوخت دامن فون	۳	۲/۵
۳۷	دوخت شلوار راحتی	۳	۲/۵
۳۸	دوخت پیش بند و کاور	۳	۳/۵
۳۹	دوخت عروسک پارچه ای	۳	۳/۵
۴۰	دوخت کتیبه و والان	۳	۲/۵
۴۱	دوخت روتختی	۳	۲/۵
۴۲	دوخت حوله تنی	۳	۲
۴۳	دوخت دامن ترک	۳	۳
۴۴	دوخت شلوار ساده	۳	۳
۴۵	دوخت دستگیره و دم کنی	۳	۱/۵
۴۶	دوخت لباس عروسک	۳	۱
۴۷	دوخت لباس محلی	۳	۲

فهرست پودمان های گروه باغبانی در سه سطح دشواری

ردیف	نام درس	سطح دشواری	تعداد واحد
1	آماده سازی بستر کاشت خاک ورزی	1	۲/۵
2	کاشت	1	۲/۵
3	مراقبت از گیاهان در حال رشد	1	۲/۵
4	برداشت	1	۲/۵
5	عملیات سله شکنی و خاک دهی پای بوته	1	۳
6	بهداشت و ایمنی کار باغبانی	1	۱
7	عملیات تعویض گلدان	1	۳
8	عملیات وجین علف های هرز	1	۳
9	کاشت گیاه در گلدان	1	۳
10	تهیه و فرآوری کود گیاهی (خاکبرگ)	1	۳
11	عملیات تنک و واکاری	1	۳
12	عملیات جمع آوری محصول	1	۳
13	آبیاری در شرایط خاص	2	۳
14	کنترل علف های هرز	2	۳
15	کنترل عوامل اقلیمی در گلخانه	2	۳
16	آماده سازی و بسته بندی محصولات برای عرضه	2	۳
17	انتقال نشاء به گلدان و باغچه	2	۳
18	کاشت نهال	2	۳
19	هرس سبک با ابزار ساده	2	۳
20	پیشگیری از برخی عوامل زیان آور	2	۳
21	آرایش و تهویه چمن	2	۳
22	تهیه و فرآوری کود دامی	2	۳
23	تهیه کمپوست	2	۳
24	تولید نهال قلمه ای	3	۸
25	پرورش نشاء گیاهان جالیزی	3	۸

فهرست پودمان های گروه باغبانی در سه سطح دشواری

		نام درس	ردیف
8	3	سبزی کاری	26
8	3	پرورش نشاء گل ها و گیاهان فصلی (فضای آزاد)	27
8	3	گلکاری گل های درون خانه ای	28
8	3	پرورش کاکتوس ها	29
8	3	تولید نهال بذری	30
8	3	چمن کاری	31